

af 18de Novbr. 1863. Den ærede Minister vil dog vist ikke fragaar, at det var han, der kom med Forslag til denne Forsamling. I de Ord, hvormed han forelagde den her i Thinget, sagde han, at han haabede, at det skulde blive den, der skulde være hele vor konstitutionelle Udsvikling. Dette vil den ærede Minister ikke negte, det er jo Noget, vi alle vide, og det var i Sædeleshed denne Udtalelse, som gjorde, at denne Grundlov her i Thinget fra forskjellige Sider mødte meget stærkere Modstand, end den ellers vilde have mødt, fordi der helt ligesom forelaa en Erklæring om, at Kongerigets Rigsdag maatte forbindes herved i Fremtiden, saaledes at det var en Forsamling, der skulde være hele vor konstitutionelle Udsvikling. Dette kan den ærede Minister ikke fragaar, at han stod i Spidsen for. Naar vi dernæst komme til Sungrundloven af 1866, saa siger den ærede Minister, at han og hans Venner ikke kunde have en saadan Indflydelse paa Sagernes Gang, som jeg tillagde ham, men for hvor dog, at det var ham og hans Venner, der havde og kunde have den. Han og hans Venner vare dengang meget stærke i Folkethinget og overveiede stærke i Landstinget, og var det ikke gaaret med Ministeriet Bluhme, som det hed af Navn, men David, som det var af Gav, at man havde støttet dette Ministerium for at gjenneføre denne Forsamling, men tvertimod havde stillet sig paa en anden Maade, saa er det aldeles klart, at Ministeriet Bluhme vilde have været fuldstændig magtesløst til at føre Noget som helst igennem. Det kan altsaa ikke negtes af den Maade, hvorpaa den ærede Riksstyrelsesminister og hans Venner stillede sig, at det var dem, der afgjorde, i hvilken Retning Forsamlingsforandringen af 1866 skulde foregaa. Naar den ærede Minister sluttede med, at saaledes som Grundloven af 1866 blev, havde jeg større Andel i den end han, saa glæder det mig, at denne Ytring er fremkommen, fordi jeg glæmte, da jeg før havde Ordet, at hmtale denne Sag, som da var fremkommen fra en anden Side. Den ærede Minister veed meget vel, at paa en vis Maade er det rigtigt, at jeg havde mere Andel i denne Forsamlings Tilblivelse end han, og han veed paa den anden Side, at det, der havde Udsigt til at blive Grundlov, naar jeg ikke havde indtaget den Stilling, som jeg gjorde, vilde være blevet langt fjernere fra Grundloven af 1849, end det, vi fik. Han veed meget vel, at jeg stillede mig saaledes for at redde Noget af det, der ellers efter min Opfattelse vilde være gaaret tabt. Jeg kan naturligvis ikke bevise det, men min Betragtning ligger klart for Verden, og det var den, at det var for ikke at faa Noget vedtaget, som laa fjernere fra Grundloven af 1849, end det, vi fik, at jeg handlede saaledes. Jeg handlede den Gang saaledes, at de Mand, der ansede at komme mere bort fra Grundloven af 1849, ikke vare tilfredse dermed,

og dette har jeg nu Dabel og Bebreidelse for fra den Side, som ellers pleier at staa sammen med mig, og fra andre Sider end denne har jeg mødt det Samme i høi Grad. Det er Noget, der aldrig bliver glemt fra den modsatte Side, at jeg tog Halvdelen af Seiren af deres Hænder, da de netop troede, at de havde den fat. Havde jeg gjort Noget, som tjente de Herres Modstandere af mig, vilde jeg have faaet overordentlig stor Ros og Berømmelse, men de vare høist misfornøiede, og de have ikke glemt mig, at jeg var saa heldig ved en Forening med en anden Side at kunne gjenneføre Noget, hvorved Udfølgelsen fra Grundloven af 1849 blev mindre, end den ellers vilde være bleven. Paa denne Maade har jeg større Del i, hvad der blev Grundlov, end den ærede Minister har; han hørte til dem, som vilde have et langt større Tilbagestridt fra Grundloven af 1849, end vi fik, og han var misfornøiet med, at vi ikke fik et større Tilbagestridt end det, som blev det endelige Udfald af Grundloven af 1866.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Jeg skal fatte mig overordentlig fort i denne Forhandling, som jo ligger temmelig fjernt fra det Foreliggende. Hvorvidt det daværende Ministerium handlede rigtigt eller uligtigt i at bygge videre paa den tilstedeværende Forordning af 26de Juli 1854, kan det ikke hjælpe at ville drøfte, der er saa meget, der maa tages Hensyn til, naar man vil sælde en Dom herom. Med Hensyn til Forsamlingen af 18de November 1863 mener jeg, at der ikke er nogen dansk Mand, som ikke vilde ønske, at det kunde være bleven til Virkelighed, at den var kommen til at være vort Fremtidsliv i Forening med Slesvig. Det var ganske rigtig Ministeriets Lante — det var ikke sagt, at det skulde være absolut den samme, der kunde jo ske Forandringer i den — at den nye Ordning skulde blive Bæret for den konstitutionelle Forsamling for Danmark og Slesvig under Et. Dette var ganske rigtig Ministeriets Maal, og jeg tror, at den største Part af de Danske vilde have betragtet det som en Gylte, om det kunde være flet. Med Hensyn til det sidste Punkt forekommer det mig, at den ærede Rigsdagsmand har givet mig Ret i, hvad jeg udtalte, idet han selv sagde, at han havde større Andel end jeg i den nuværende Forsamlings Tilblivelse, som den er, vi tale jo nu om Forsamlingen, som den blev, og ikke om hvad den kunde være bleven til. Naturligvis er jeg ikke enig med ham i hans Ytringer for Dørig, men dette vedrører ikke, hvad jeg sagde. Jeg har ikke talt om hvad der ellers kunde være bleven, der var flere forskjellige Muligheder, som sandelig heller ikke vare fjernere. Smidlekkid har jeg ingen Anledning til at tale om disse Muligheder, som ikke bleve til Virkeligheder, men Virkeligheden var Forsamlingen, saaledes som